

לקוממיות

ת	פ	ר	ט	ט	כ	נ	י
שם במקור ← Setti Frateli							
כינוי ← זיבלה							
שנת בנייה ← 1927 באיטליה. (על-פי גירסת יהודה בן צור – 1944)							
סוג כלי השיט ← מפרשית בעלת שלושה תרנים עשויה עץ, אורכה 47 מ'. עומק במים 3.5 מ'							
תפוסה/הרחק ← 350 טון							
הנעה ← מנוע איטלקי 'אנסלדו' 200 כ"ס, 375 סיבובים לדקה, שעבר שיפוץ קללי							
מהירות ← 8 קשר							
כמות דלק ← צריכת דלק 200 ליטר ל-24 שעות.							

ההיסטוריה של הספינה: ספינה חדשה שנבנתה באיטליה.

רכש והכנה

אנשי המוסד באיטליה באמצעות אגוס , וכנראה הסתייעו גם ברב החובל האיטלקי מריו קנדה ובמהנדס צמיני שעבדו בשירות המוסד באיטליה.	הרכוש:
נאפולי.	מקום הרכישה:
הפליגה מנאפולי לאורך החוף לנמל לה-ספציה.	נתיב שיט לנמל ההכנה:
לא ידוע. ב-18 בנובמבר 1947 העבירה שגרירות בריטניה ברומא רשימה של 23 ספינות חשודות למשרד החוץ האיטלקי. 'לקוממיות' אינה מופיעה ברשימה. (מסמך מסי 389/55/47 מ-18 בנובמבר 47, ארכיון משרד החוץ האיטלקי.)	גילוי בריטי בשלב זה:
לה-ספציה, איטליה.	נמל הכנה:
יהודה בן צור , עמנואל קצב , יוסף לורובסקי , בסיוע צוות איטלקי מוויה רגיו (Via Raggio) ונאפולי, וצוות המספנה.	צוות הכנה:
הספינה הועלתה על מבדוק במסווה של ביצוע עבודות מבחוץ, אך בפנים נבנה מחסן אחד גדול (22 x 7 מ') ובו הותקנו קונסטרוקציות ורשתות ברזל ועליהן 641 דרגשים בשש או שבע קומות, ומתקני שירותים. בחרטום נבנה מטבח וכן מרפאה. ההכנות נמשכו מתחילת נובמבר ועד אמצע דצמבר 1947. הובאו דלק ל-12 ימי הפלגה, ו-27 טון מיס במכלים. עם תום ההפלגה נשארו 13 טון. דלק נוסף הובא בתביות לעשרים יום, ומזון לשבועיים.	ארגון הספינה להעפסה:

צוות ומלווים

יהודה בן צור – פליים.	מפקד הספינה:
עמנואל קצב , אבנר גלעד – פליים, 'סקנדי', יעקב בן ציון ('מלך') – פליים, אהרן מיכאלי – פליים.	מלווים נוספים:
יוסף לורובסקי .	גדעוני:
משרד בתוך מזוודה מתוצרת בית ומקלט רדיו, נבנה על-ידי רענן רובינשטיין .	מכשירי קשר:
איטלקי. הפליג קודם עם ארבע חירויות כרב מלחים.	רב חובל:

קצין ראשון, שני מכונאים, ארבעה מלחים, טבח, רב מלחים. המכונאי הראשי עבד קודם ב**שבתאי לוז'ינסקי**. מלח אחד עבד קודם ב**ימדינת היהודים**. כולם איטלקים.

צוות הספינה:

העלאת המעפילים

ב-13 בדצמבר 1947, בעקבות מידע כי הבריטים גילו את הפעילות בנמל, הזדרזה הספינה להפליג, למרות שטרם הגיעו סירות הגומי שהיו אמורות לשמש להעמסה. הספינה הפליגה למפרץ ליד בנדול. חוף ליד בנדול מזרחית למרסיי – מפרץ קטן ומוגן מרוחות. המבצע נערך בחשאי ללא ידיעת השלטונות. 600.

נתיב שיט לנמל ההעמסה:

מחנה פליטים ליד מרסיי בסמוך לאזור ההעמסה. צוות הפליים בצרפת בראשות **דוד בן-חורין** ארגן את ההעמסה. דוד בן-חורין הגיע לספינה שעגנה מחוץ למפרץ באמצעות סירת מנוע וניווט אותה עד לפתח המפרץ. הספינה השליכה עוגן, נמתח ממנה כבל לחוף, והמעפילים הועברו בעזרתו בסירות גומי מן החוף. ההעמסה נמשכה שש-שבע שעות, בשעות הלילה עד עלות השחר. לפני תום ההעמסה הגיעה תוראה לחעביר את המעפילים בלב ים לספינה **יכ"ט בנובמבר**, משום שהיא זוחתה על-ידי הבריטים ולא יכולה היתה להגיע לצרפת.

נמל ההעמסה:

יחס שלטונות:

מספר המעפילים:

מחנה המעפילים:

ההעלאת:

ההפלגה

14 בדצמבר 1947, עם שחר. מבנדול למפרץ ג'ירולטה בקורסיקה. ההפלגה נמשכה כ-30 שעות, וההעברה **יכ"ט בנובמבר** בוצעה כמתוכנן. לאחר מכן, חזרה הספינה לצרפת, אולם המנוע התקלקל והספינה נעצרה בידי הצי הצרפתי. הצוות נעצר לעשרה ימים ושוחרר לאחר השתדלויות ותיקון המנוע. הספינה הועברה למפרץ בנדול.

תאריך הפלגה ושעה:

נתיב ההפלגה:

אירועים בדרך:

צוות ומלווים

אבנר גלעד – פליים.
יעקב בן ציון (מלך) – פליים.
אהרן מיכאלי.
שאר הפרטים ראה הפלגה ראשונה.

מפקד הספינה:

מלווה נוסף:

גזעוני:

העלאת המעפילים

נקודה על החוף מערבית לסן טרופז בדרום צרפת, צפונה מאי דה-לונט, מזרחית מטולון – במפרץ קטן 200 מ' מחכביש. הספינה שהתה באזור מאז חזרה מחפלגתה הראשונה בדצמבר 1947. 699. 180 מצפון אפריקה, 280 צעירים ממדינות אירופה וחיתר משפחות עם ילדים: חשומר הצעיר – 108; דרור, נצח, פועלי ציון – 66; מפא"י, נוח"ם, גורדוניה – 127; צינים כלליים, נוער ציוני – 46; דתיים – 88; מהם 63 תינוקות; 437 גברים, 262 נשים. מדריכי התנועות והקבוצות.

נמל ההעמסה:

מספר המעפילים:

מוצא ושיוך תנועתי:

מנהיגות מעפילים:

מחנה המעפילים: מחנה פליטים סמוך למרסיי.
ההעלאה: באמצעות שתי סירות גומי מתנפחות שהורדו מן הספינה, כל אחת ל-70 איש, וסירת עץ ל-30 איש. את הסירות משכו בעזרת שני חבלים שנמתחו מן הספינה, העלייה אליה בסולמות עץ. משך ההעמסה 3.5 שעות.
ארגון הספינה: המעפילים התארגנו בקבוצות של שלושים איש. לכל קבוצה אחראי שדאג לצרכי הקבוצה, כולל אספקת מי שתייה ותורנויות. מחלקה מיוחדת מונתה לשמירה על הסדר הכללי. כן מונו אחראי מטבח, אחראי שמירה, סדרן עבודה. מלווה אמריקני היה אחראי על המטבח והמחסנים, ומלווה אמריקני נוסף ('מלד') היה אחראי על הסדר והניקיון.

ההפלגה

תאריך הפלגה ושעה: 8 בפברואר 1948, לפנות בוקר.
נתיב ההפלגה: ללא בעיות יצאה הספינה בחשאי לאורך חופי סיציליה, צפון קורסיקה, צפון כרתים, האי סקרפנטו, צפון קפריסין, לכיוון בירות ודרומה לכיוון נהריה.
אירועים בדרך: ההפלגה היתה בחורף, ומחשש סערות הפליגו לאורך החופים. סערה ראשונה היתה לפני מיצר מסינה, ובפעם השנייה בין איטליה ליוון. סערה שלישית – בין קפריסין לתורכיה. במפרץ שומס באי סקרפנטו עגנה הספינה ונצבעה באדום. התורן הראשי הורד והוכן המתבוא למלווים למקרה שייתפסו. הסערה התזקה ביותר התחוללה עם המעבר אל כף אנדריאס בקפריסין. הספינה נאלצה לעגון במסתור 48 שעות, המנוע הפסיק לעבוד, והיא שטה בעזרת המפרשים במשך 24 שעות, עד שתוקן המנוע.

עימות עם הבריטים

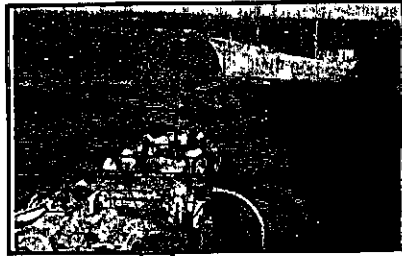
גילוי וליווי בריטי: ב-19 בפברואר בשעה 13:00, מול פמגוסטה, פעמיים עבר מעל הספינה מטוס בריטי מדגם ליברטור ארבעה מנועי. למחרת ב-16:00, בהיותם כ-90 מיל מחיפה, מול חוף בירות, עבר מטוס נוסף. כעבור שעה הגיעה משחתת בריטית. הספינה שייטה אז בעזרת מפרשים. המשחתת החלה ללוות את הספינה בכיוון לארץ.
הכנות לעימות והוראות: ההוראות היו כלליות: יש להגיע לחוף תל-אביב ולא להתנגד בכוח במקרה וייתפסו. גם מספר הילדים הרב על הספינה הכתיב התנהגות פסיבית.
העימות: לאחר שהתגלתה בידי מטוס בריטי, נצמדה אליה משחתת. הושג סיכום עם הבריטים שיניחו לספינה להמשיך לבדה לכיוון חיפה, והבריטים יעלו על סיפונה כשלושה מיל מהחוף.
הוודה: ב-20 בפברואר 1948 הגיעה הספינה בליווי המשחתות Brides-Bay, Marauder, Childers. המעפילים הורדו והועברו לספינות גירוש לקפריסין.

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ: למלווים הוכן מקום מסתור על הספינה. ההוראות היו להסתתר ברגע שיתגלו וייתפסו. מקום המסתור היה מכל מים בחרטום הספינה, עם אפשרות פתיחת המכסה רק מבפנים. שלושת המלווים נכנסו למכל.
החילוץ: המלווים נשארו במכל עד שהגיע לספינה צוות שבא לנקותה וגילה היכן הם מסתתרים. מהנמל הם הועברו על-ידי הצוות לבית סולל בונה בחיפה שם קיבלם דוד נמרי.

תוצאות

נפגעים: לא היו.
לאן הגיעו המעפילים: למחנות מעצר בריטיים בקפריסין.

משחתת בריטית מזל "לקוממיות"

הספינה התגלתה על ידי הכוחות הבריטים שסיירו בים. "לקוממיות" נלכדה על ידי המשחתות הבריטיות "מאראודר", "ברידג' ביי" ו"ציילדרס", אשר הובילו אותה לכוון נמל חיפה.

המעפילים הועלו על אנית גירוש והועברו למחנה מעצר בקפריסין.

יעקב בן-ציון - "מלך"

ראויה עדותו של יעקב בן-ציון - "מלך", מלווה הספינה, כדלהלן:

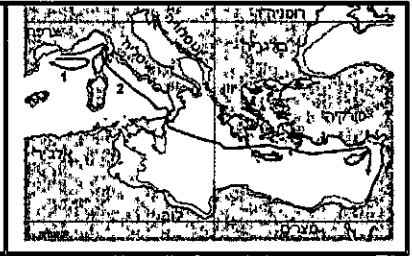
"ב-8.2.1948, לפני עלות השחר, הרמנו עוגן ויצאנו לדרך בנתיב המתוכנן: מיצר בוניפצ'יו, מיצר מסינה, צפון כרתים, צפון קפריסין מזרחה בכיוון ביירות ודרומה לאורך החוף עד נהריה. היו לנו בספירה 699 מעפילים (משפחות עם ילדים ובודדים), רובם יוצאי אירופה וחלקם מצפון אפריקה. כל המעפילים שוכנו במחסן המרכזי שבבטן הספינה, בשטח של כ-180 מ"ר, על דרגשי עץ שנבנו ב-7 מפלסים...בבוקר ההפלגה, התקבצנו כל המלווים לתדרוך וחלוקת תפקידים. לבקשתו של אבנר, לקחתי על עצמי את הארגון והפיקוד בכל הקשור למעפילים...הספינה הטלטלה בפראות והגלים הגבוהים שטפו את הסיפון והרטיבו את כולם, ללא רחם. כל הספינות באזור נמלטו לנמלים הקרובים ולא נמצא מי שיושיט לנו עזרה. נאלצנו להתמודד לבדנו עם המצב ולקוות שנצליח לתקן את המנוע ולהתגבר על הסערה...המשכנו לשוט דרומה והתפללנו שנצליח לעבור את יום האור האחרון שנשאר לנו מבלי שנתגלה על ידי צייד המעפילים של הצי הבריטי ואז, בחסות הלילה נפנה מזרחה ו'נחתוך' לחוף נהריה...ב-19.2.1948 אחר הצהריים, תוך התקדמותנו דרומה חג מעלינו לפתע, מטוס צבאי בריטי. אחרי שתי גיחות קרובות, חששנו שהוא חושד בנו וזאת

"לקוממיות"

צ'רפת	אבנר גולדמן	ארץ המוצא
בנדרהל	יהודה בן-צור	נמל יציאה
699	אהבה מוכאל	מס מולים
דוד מילמן	יעקב בן-ציון	מלווה
אסף לזובסקי	עמנואל קצב	ואלתומן
	20,248	תאריך הגעה
	בתפסה	והערות

הספינה "לקוממיות"

מסול "לקוממיות"

ביום ה-8 בפברואר 1948 יצאה הספינה "סנט פרטלי", מנמל באנררול אשר בדרום צרפת, בפיקודו של יהודה בן-צור, עם המלווים אבנר גולדמן, יעקב בן-ציון, עמנואל קצב, אהרן מיכאלי, והאלחוטאי דוד מילמן. מתנדב מארה"ב, ועמו יוסף לזובסקי.

היתה זו מפרשית תלת-תרנית מעץ אשר נבנתה במספנה באיטליה, בעלת נפח של 350 טון. הספינה נרכשה באיטליה על ידי אנשי "המוסד לעליה ב'", באמצעות אגוס, ונעזרו לשם כך ברב החובל האיטלקי מריו קנדה.

על סיפונה של "סנט פרטלי" היו 699 מעפילים, רובם מאירופה ומיעוטם מצפון אפריקה.

כאשר יצאה הספינה ללב-ים, שונה שמה להיות "לקוממיות" (1)

למרות שכל המעפילים היו מאותה שעה מתחת לסיפון וכל המבנים הארעיים – המטבח והשירותים, כבר פורקו והושלכו לים. המטוס הסתלק וקיוונו שהצלחנו להטעותו, אך האשליה היתה קצרה ותוך שעה ראינו את המשחתת השנואה, מתקרבת לעברנו.. ראינו שתי משחתות נוספות מתקרבות לעברנו. הבנו, שאין עוד מה להסתיר והתחלנו לנהל משא ומתן שבסופו הסכימו הבריטים שנמשיך להפליג בכוחות עצמנו לנמל חיפה ורק במרחק של כמה מיילים מהנמל יעלה צוות בריטי על הספינה. שלוש המשחתות התפרסו ללווי ה'קוממיות' ואנו פתחנו את המחסן/אולם הדרגשים ושחררנו את המעפילים לסיפון. תוך דקות התמלא הסיפון באנשים ונוהים ונרגשים – זמזומה שלא אשכח לעולם... ב-20.2.1948 נכנסה 'לקוממיות' לנמל חיפה, המעפילים ואתם אהרל"ה האלחוטאי והאחות מרים, הועברו לאניות הגירוש הבריטיות והוסעו למחנה המעצר בקפריסין." (2)

שי חורב

נְתִיב בְּמִים עֲזִים

ההעפלה החלוצית ביבשה זבים

דניאל בר-אלי ביטון
ת.ד. 117 קיבוץ מעגן
עמק הירדן 1516000